

О. В. Босак // *Фінансовий простір*. – 2013. – № 4 (12). – С. 76–80. 17. Ковальчук С. *Сучасні напрями рекламно-інформаційного тренду* / С. Ковальчук // *Маркетинг в Україні*. – 2014. – № 5. – С. 6–18. 18. Волкович А. Р. *Інноваційні технології в системі маркетингових комунікацій* / А. Р. Волкович, Л. К. Яцишина // *Ефективна економіка*. – 2014. – №3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2839>. 19. КСВ – корпоративна соціальна відповідальність. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ua-marketing.com.ua/?page_id=667.

УДК 330.142.211

О. В. Пирог, Х. П. Стельмах

Національний університет “Львівська політехніка”

ДЕТЕРМІНАЦІЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

© Пирог О. В., Стельмах Х. П., 2015

Досліджено питання детермінації основних засобів, розглянуто особливості їх трактування в умовах інвестиційного розвитку підприємств. Проблеми інвестиційного середовища змушують шукати способи ефективного функціонування підприємств. Зосередженість на процесі інвестування основних засобів розкриває проблематику діяльності в умовах інвестиційного розвитку та економічних переваг підприємства. Досягнення інвестиційних цілей підприємств та реалізація стратегії розвитку є одними із головних аспектів ефективної діяльності підприємств в умовах несприятливого інвестиційного середовища України.

Ключові слова: основні засоби, інвестування, стратегія інвестиційного розвитку, інвестиційні цілі, реальні інвестиції, інвестиційний розвиток.

O. V. Pyroh, K. P. Stelmach

Lviv Polytechnic National University

DETERMINATION OF FIXED ASSETS UNDER CONDITIONS OF INVESTMENT DEVELOPMENT

© Pyroh O. V., Stelmach K. P., 2015

This article explores the question of determination fixed assets, the features of their treatment in terms of investment development. Problems of investment environment to seek ways to make effective functioning of enterprises. The focus on investing of the fixed assets reveals problems in terms of investment and economic benefits of enterprise. Achieving investment objectives and implementing business development strategies are some of the main aspects by effective operation of enterprises in the unfavorable investment climate in Ukraine.

Large companies are a catalyst for technological progress, but there are a number of small companies that need investment and development. However, the dynamics of the operation of large companies easier to adapt by the changing economic situation, modernize fixed assets and apply a new approach to the implementation of investment strategies based on investment growth. The concept of “development” - the action; process, resulting in a change in quality, qualitative transition from one state to another, higher.

Investment in terms of the main competitive advantage is technological lead over competitors, is the ability to create new technology and high-tech, high-tech products. Therefore, as soon as possible is the immediate formation of such principles of innovation and investment policy, which would be able to provide a robust growth path.

Fixed assets related to the investment process development by investment. Investment in fixed assets is a measure of capital costs. This applies to any investment during the period of measurement of physical assets such as investment in infrastructure, real estate, machinery, equipment, held for more than one year. Fixed assets, as material inputs require constant updates, so the investment aims and the main investment objectives and investment strategy in the context of investment projects.

In the future, studies the concepts of “fixed assets” should take into account that no single correct interpretation leads to inaccurate classification. Therefore, we must pay attention to the peculiarities of their determination and investment, as the basis of the production process.

Key words: fixed assets, investments, entrepreneurial investment strategy, investment goals, real investments, investment development.

Постановка проблеми. Проблеми зовнішнього та внутрішнього інвестиційного середовища (клімату) створюють підґрунтя для пошуків способів ефективного управління інвестиційним розвитком та основними засобами підприємств. Детермінація та класифікація понять “основні засоби” та “основні фонди” як рушіїв виробництва і об’єктів капітальних вкладень є вагомою для розкриття економічного потенціалу підприємств.

Становлення постіндустріального суспільства неможливе без оптимального державного управління розвитком національного господарства, ефективного використання основних засобів підприємств у несприятливих інвестиційних умовах, що характеризуються низкою проблем. Ключовими проблемами є ризики інфраструктурного, економічного, законодавчого, нормативно-правового та адміністративно-організаційного характеру. Наприклад, існують законодавчі бар’єри для іноземних інвесторів та неефективний інвестиційний менеджмент українських компаній.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальний обсяг прямих інвестицій в Україну сьогодні падає, інвестиційний клімат погіршується, машинобудуванню необхідні капітальні вкладення, які б допомогли розвиватись та створювати якісний продукт, стійкий до конкуренції на міжнародних ринках.

Проблеми визначення та використання основних засобів досліджують у своїх працях такі науковці: В. Сопко, В. Караєв, П. Гарасим, Г. Журавель, П. Хомин та Н. Бондар, М. Куттер, О. Лишиленко, А. Загородній, Ф. Бутинець, В. Осипов, І. Скворцов, З. Манів, І. Луцький, С. Покропивний, В. Андрійчук, Г. Кірейцев. Дослідження вагомості детермінації та інвестиційних особливостей основних засобів є актуальними сьогодні, як фундаментальні аспекти конкурентоспроможності виробництва підприємств.

Постановка цілей. Метою дослідження є встановлення:

- сутності поняття “основні засоби”, “основні фонди” та особливостей їх трактування;
- актуальних цілей в умовах інвестиційного розвитку.

Виклад основного матеріалу. Функціонування машинобудівного підприємств неможливе без дослідження стану та особливостей основних засобів. Проте несприятливі інвестиційні умови визначають необхідність ґрунтовного дослідження основних засобів, як рушіїв виробництва та основи конкурентоспроможності підприємств.

Основні виробничі засоби – матеріально-технічна база виробництва. Виробничі основні засоби (ті, що беруть безпосередню участь у виробництві) становлять приблизно 85 – 90 % від загальної вартості основних засобів підприємства. Невиробничі основні засоби не беруть участі безпосередньо у процесі виробництва, становлять менш вагому частку у загальній вартості основних засобів.

Від обсягу та технологічного стану виробничих основних засобів залежать рівень технічного оснащення праці та виробнича потужність підприємства. Невдала та неточна детермінація понять “основні засоби” та “основні фонди” призводить до розбіжностей у термінології та окреслення сутності цих понять, як вважають В. Сопко і В. Караєв [1, с. 12].

У табл. 1 подано трактування основних засобів різними науковцями.

Трактування поняття основні засоби

Автори	Трактування	Коментарі
М. Кутгер	Основні засоби – непоточні активи, якими компанія володіє порівняно довго з метою продовження та розвитку своєї діяльності, а не для перепродажу	В основі детермінації поняття основних засобів вагомість категорії “активів”. Згідно з Законом України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” активими є ресурси, отримані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до збільшення економічних вигод у майбутньому. Основні засоби – активи підприємства, що використовуються для здійснення виробничої діяльності, постачання товарів, надання послуг та адміністративних, соціальних-культурних функцій із очікуваним терміном експлуатації більше, ніж один рік (або операційного циклу, якщо він перевищує один рік)
О. Лишиленко	Основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких більший, ніж один рік (або операційного циклу, якщо він перевищує один рік)	
А. Загородній, Г. Вознюк	Основні засоби – це термін бухгалтерського обліку, синонім економічного поняття “основні фонди”. До основних засобів належать матеріальні активи, які підприємство формує з метою використання їх у процесі виробництва чи постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких більший від одного року (або операційного циклу)	
Ф. Бугинець	Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких більший від одного року (або операційного циклу, якщо він перевищує один рік)	
С. Мочерний	Основні засоби розглядаються як засоби праці, що експлуатуються довше, ніж один рік, і мають вартість понад встановлений ліміт, повністю і багаторазово беруть участь у процесі виробництва, переносять свою вартість на готову продукцію частинами, у міру зношення	
А. Борисов	Основні засоби – засоби праці виробничого та невиробничого призначення. Характерною особливістю основних засобів є участь у процесі виробництва тривалий час, протягом багатьох циклів, за збереження основних властивостей і первинної форми, при цьому поступове зношування і їх вартість переносяться на продукцію, що виготовляється	
В. Осипов	Основні виробничі фонди і оборотні виробничі фонди – це вартісні категорії. Натуральною оболонкою основних фондів є засоби праці, оборотних – предмети праці. Їх розрізняють за способом перенесення своєї вартості на собівартість продукції. Основні виробничі фонди – це та частина виробничих фондів, вартість яких вступає в кругообіг Д-Д’ у повному обсязі, а завершує його по частинах, у розмірі зношення	
І. Скворцов	Основні фонди – це уречевлена форма грошової вартості засобів праці, коли гроші вживаються як “грошова одиниця вимірювання” для визначення спожитої вартості товару – кількості праці, яка витрачена на їх виготовлення	

Складено авторами на підставі [2–10].

Аналізуючи табл. 1, доходимо висновку, що основні засоби є основою виробництва із притаманними їм фізичними властивостями. З точки зору активів підприємства, основні засоби повинні приносити у результаті свого використання економічну вигоду. Основні засоби є об'єктом капітальних вкладень, що характеризує взаємозв'язок процесу інвестування та основних засобів.

Основні виробничі засоби – засоби праці, що безпосередньо беруть участь у виробництві із наявним матеріально-речовим аспектом та вартістю понад встановлений ліміт, що переносять її на вартість виготовленої продукції.

З. Манів та І. Луцький наголошують, що підприємство з моменту його створення має статутний капітал (фонд), який складається з основних фондів та оборотних засобів (фондів). Оборотними фондами є сукупність предметів праці, що повністю переносять свою вартість на вартість виготовленої продукції. Оперуючи поняттям “основні виробничі фонди”, характеризують їх як засоби праці, що беруть участь у багатьох виробничих циклах, зберігаючи при цьому свою натуральну форму, а їхня вартість переходить на виготовлений товар у міру зношення (амортизації). Усі засоби, які беруть участь у виробничому процесі (машини, устаткування, технологічні лінії), створюють умови для його здійснення (виробничі споруди, гідротехнічні споруди – загати, канали, водоймища) та слугують для переміщення і збереження предметів та продуктів праці (складські приміщення, транспортні засоби), є виробничими основними фондами. Економічна сутність і економічний матеріально-речовий зміст основних та оборотних фондів становлять цілісність, яка створює умови для здійснення технологічних процесів і роботи виробничого устаткування [11, с. 132, 133].

Варто зазначити, що у плановій економіці використовувався термін “основні фонди”. Основні фонди – це сукупність вироблених суспільною працею матеріально-речових цінностей, що діють протягом тривалого періоду. До основних фондів у плановій економіці зараховували будівлі, споруди, передавальні пристрої, машини, обладнання, транспортні засоби, інструменти, виробничий і господарський інвентар, робочу і продуктивну худобу тощо. Особливості економіки СРСР визначали характерні правила обліку для основних засобів. Термін “основні засоби” в СРСР був офіційно введений у Положенні про промислові трести 24 червня 1927 р. До нього в Росії, як правило, використовувалися терміни “рухоме і нерухоме майно”, хоча деякі підприємства і об'єднували їх в єдину статтю “Основний капітал” або “Основне майно”. Основним капіталом основні засоби були названі у Декреті про трести від 10 квітня 1923 р. У цьому декреті до основних засобів було зараховане “майно, яке не знищується цілком в одному акті виробництва” [12].

В Україні до 2011 р. у податковому законодавстві використовувалося поняття “основні фонди”, яке було частково замінене на “основні засоби”. Під основними засобами розуміють і наявні засоби виробництва, і вартісне їх відображення в обліку.

Основні засоби у зарубіжній обліковій практиці розглядаються як довгострокові активи. Основні засоби – цінні предмети, такі як будівлі, транспортні засоби, землі та обладнання, що знаходяться у власності фізичної особи або корпорації для одержання прибутку.

Щодо Міжнародних Стандартів бухгалтерського обліку, то активи – це ресурси, які контролюються підприємством, придбані у минулому, використання яких забезпечить економічну вигоду у майбутньому. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), які розробляються Комітетом з міжнародних стандартів фінансової звітності (КМСФО), визнані у всьому світі ефективним інструментом для надання прозорості інформації про діяльність підприємств. Незалежно від фізичної форми основних засобів, інформація про активи компанії є ключовим компонентом точної фінансової звітності, оцінки бізнесу і ретельного фінансового аналізу.

Розглянемо законодавчі аспекти терміна “основні засоби” в Україні у табл. 2.

Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів підтверджують, що керівництво підприємства самостійно, на власний розсуд, може розширювати класифікацію, розподіляючи об'єкти основних засобів за групами (підгрупами), зокрема на власні, орендовані, запасні, ті що перебувають в експлуатації, на консервації, в оренді; такі, що орендовані в інших суб'єктів ведення господарської діяльності або у фізичних осіб; такі, що перебувають у ремонті, модернізації, реконструкції, добудові або частковій ліквідації тощо [16].

Законодавчі аспекти детермінації основних засобів в Україні

Джерело	Формулювання	Коментарі
Податковий кодекс України (ПКУ)	Основні засоби – матеріальні активи, зокрема запаси корисних копалин, наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких перевищує 6000 грн, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 6000 грн і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом, та очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік)	За останні роки змін зазнала також класифікація основних засобів. Згідно зі ст. 145 ПКУ, основні засоби поділено на шістнадцять груп замість колишніх чотирьох з метою визначення розміру амортизаційних відрахувань. До цього був облік за групами, а не пооб'єктний облік. Такий облік за новими правилами Податкового кодексу наближений до бухгалтерського обліку основних засобів. Аналогічно до бухгалтерському обліку основні засоби зараховуються на баланс за первісною вартістю
МСБО 16 “Основні засоби”	Основні засоби – це матеріальні активи, якими підприємство володіє з метою їх використання в процесі виробництва, постачання товарів, здійснення послуг, надання в оренду або для адміністративних цілей, і які, як передбачається, використовуватимуть за очікуванням протягом більше ніж один період	Стандарт варто застосовувати підприємством для обліку об'єктів основних засобів, що знаходяться у процесі будівництва або розробки та призначення для отримання доходу у майбутньому
П(С)БО 7 “Основні засоби”	Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство (установа) утримує з метою використання їх у процесі виробництва/діяльності або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких більший, ніж один рік (або операційний цикл, якщо він довший, ніж рік)	Відповідно до П(С)БО 7 “Основні засоби”, об'єкт основних засобів визнається активом, якщо існує імовірність того, що підприємство отримає у майбутньому економічні вигоди від його використання та вартість його може бути достовірно визначена

Складено авторами на підставі [13–15].

За ПКУ основні засоби та інші необоротні активи поділяються на групи:

- група 1 “земельні ділянки” (мінімально допустимі терміни корисного використання не встановлені);
- група 2 “капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом” (мінімально допустимі терміни корисного використання – 15 років);
- група 3 “будівлі” (мінімально допустимі терміни корисного використання – 20 років), споруди (мінімально допустимі терміни корисного використання – 15 років), передавальні пристрої (мінімально допустимі терміни корисного використання – 10 років);
- група 4 “машини та обладнання” (мінімально допустимі терміни корисного використання – 5 років);
- група 5 “транспортні засоби” (мінімально допустимі терміни корисного використання – 5 років);
- група 6 “інструменти, прилади, інвентар (меблі)” (мінімально допустимі терміни корисного використання – 4 роки);
- група 7 “тварини” (мінімально допустимі терміни корисного використання – 6 років);

- група 8 “багаторічні насадження” (мінімально допустимі терміни корисного використання – 10 років);
- група 9 “інші основні засоби” (мінімально допустимі терміни корисного використання – 12 років);
- група 10 “бібліотечні фонди” (мінімально допустимі терміни корисного використання не встановлені);
- група 11 “малоцінні необоротні матеріальні активи” (мінімально допустимі терміни корисного використання не встановлені);
- група 12 “тимчасові (нетитульні) споруди” (мінімально допустимі терміни корисного використання – 5 років);
- група 13 “природні ресурси” (мінімально допустимі терміни корисного використання не встановлені);
- група 14 “інвентарна тара” (мінімально допустимі терміни корисного використання – 6 років);
- група 15 “предмети прокату” (мінімально допустимі терміни корисного використання – 5 років);
- група 16 “довгострокові біологічні активи” (мінімально допустимі терміни корисного використання – 7 років) [13].

Існує безліч пропозицій класифікації основних засобів, зокрема за характером участі у виробничо-господарській діяльності підприємства: робочі (операційні) активи, необхідні для продовження діяльності; інвестиційні активи; надлишкові активи (для використання у майбутньому). Учені впевнені, що ця класифікація надасть достовірну інформацію про вартість основних засобів, внесених у статутний фонд та посприє збільшенню амортизаційних нарахувань – одних з найважливіших джерел власних інвестицій [17, с. 244].

На рис. 1 показано класифікацію основних засобів залежно від використання, типу власності, вагомості, належності до виду економічної діяльності та участі у процесі виробництва.

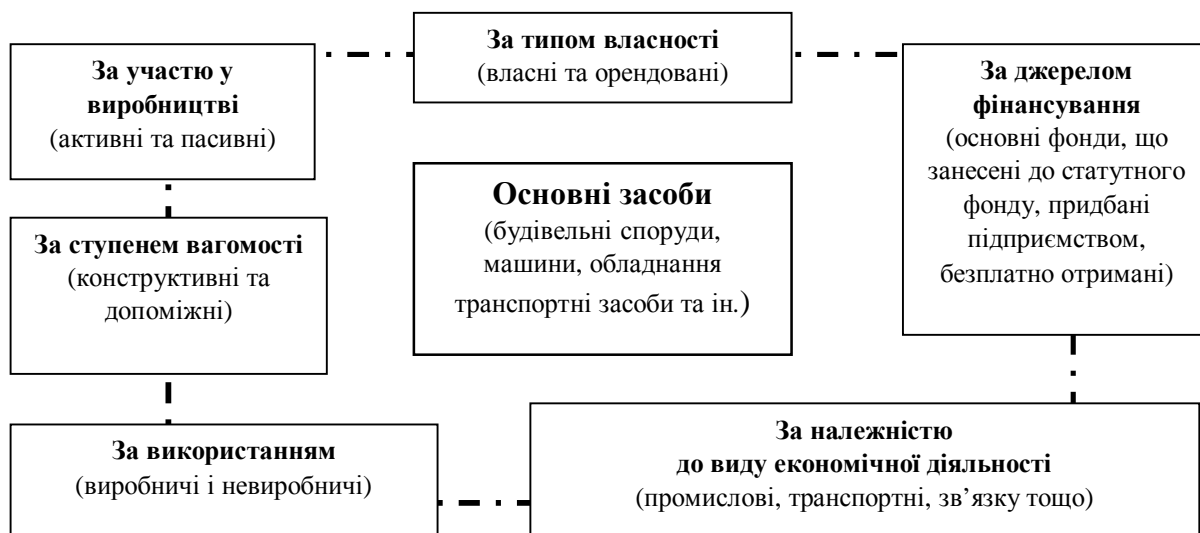
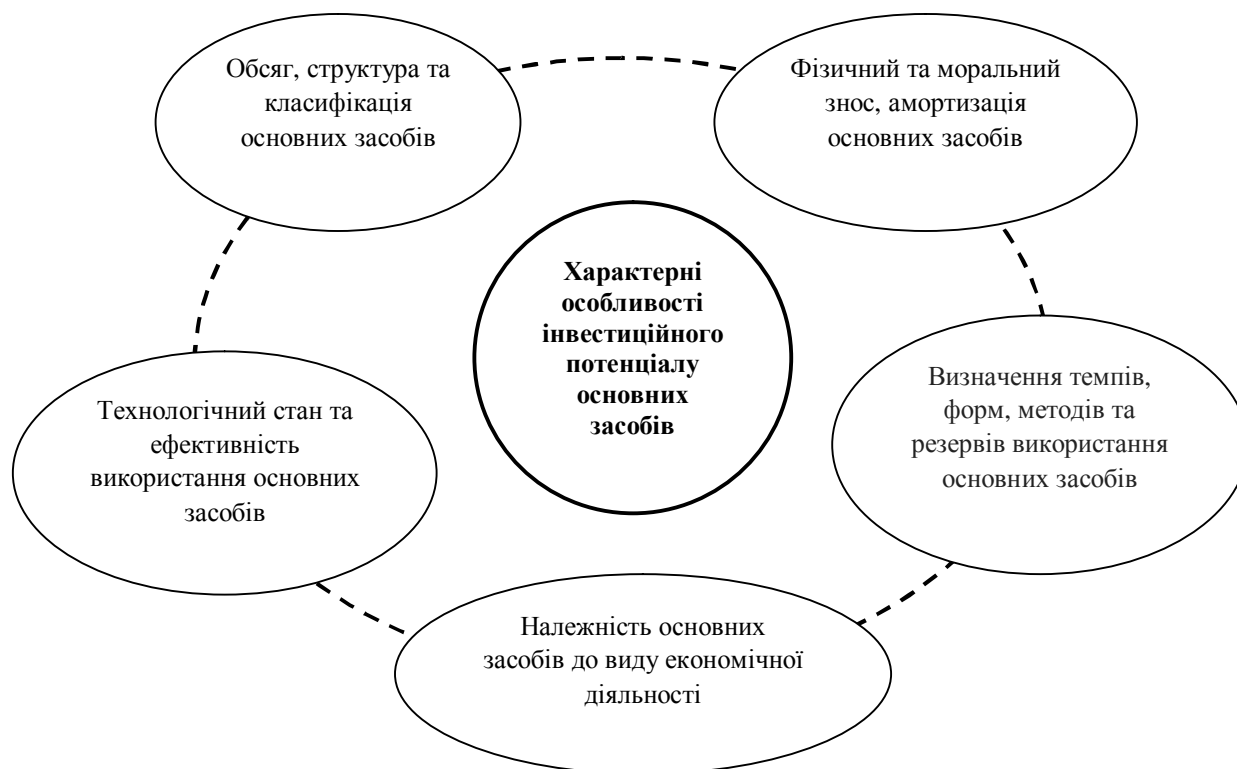

Рис. 1. Класифікація основних засобів підприємств

Така класифікація підкреслює використання основних засобів у поділі їх на конструктивні та допоміжні. Конструктивними доцільно вважати ті основні засоби, що несуть найфункціональніше навантаження у процесі створення продукту (будівлі, обладнання, верстати, транспортні засоби). Допоміжними основними засобами є ті, що несуть найменше навантаження у процесі виробництва (наприклад, ремонтно-механічне обладнання та інструменти для обслуговування діяльності основних верстатів).

Основні засоби можна поділити на активні та пасивні за їх участю у виробничому процесі. Активна частина основних засобів безпосередньо бере участь у виробництві. П. Гарасим, Г. Журавель та П. Хомин пропонують виділити класифікацію основних засобів за ознакою належності (власні, орендовані), використанням (діючі, недіючі) та функціональним призначенням (виробничі та невиробничі) [18, с. 86].

На рис. 2 подано інформацію про характерні особливості інвестиційного потенціалу основних засобів.

*Рис. 2. Характерні особливості інвестиційного потенціалу основних засобів
Складено авторами на підставі [19–23].*

Належність основних засобів до виду економічної діяльності означає пріоритетність функціонування підприємств за критеріями: внеску у валову додану вартість, споживання паливно-енергетичних ресурсів, екологічність, експортоорієнтованість, потенціал до імпортозаміщення. Пріоритетними напрямками для розвитку інвестиційного потенціалу є капітальні вкладення у сільське господарство, машинобудування, транспорт, зв'язок, діяльність у сфері інформатизації. Особливе місце посідає пріоритетність машинобудування із виробництва "екологічних" транспортних засобів [19].

Г. Кірейцев зазначає, що для ефективного управління із відтворенням основних засобів, необхідна не лише доступна інформація, але і дані про матеріально-речовий склад, корисні зовнішні функції, стан готовності до експлуатації і участі у виробничому процесі, тобто поінформованість про технологічні характеристики [20, с. 12].

Однією з характеристик інвестиційного потенціалу використання основних засобів є ефективність та технологічний стан функціонування, який вказує на рівень та готовність до впровадження інвестицій і характеризується групою відповідних показників. Н. Бондар для характеристики стану і використання (ефективності використання) основних засобів підприємства застосовує чотири групи показників: показники технічного стану та руху основних засобів (коефіцієнти зношення, придатності, оновлення, вибуття); показники завантаження основних засобів (коефіцієнти екстенсивного, інтенсивного та інтегрального використання); показники технічного оснащення підприємства (фондооснащеність та енергооснащеність праці); показники

ефективності використання основних засобів (фондовіддача, фондомісткість, рентабельність основних фондів) [21, с. 89, 90].

С. Покропивний використовує систему показників, яка охоплює два аспекти: показники ефективності відтворення окремих видів засобів праці (фондовіддача, фондомісткість); показники ефективності використання основних засобів загалом та окремих їх видів (сукупність коефіцієнтів оновлення, вибуття, спрацювання, інтенсивності використання та навантаження основних засобів) [22, с. 115, 116].

Варто зазначити вагомість коефіцієнта інтенсивного використання основних засобів, що визначається відношенням фактично виробленої кількості продукції за одну годину до годинної потужності обладнання. Коефіцієнт екстенсивного використання основних фондів характеризує ефективність використання робочого часу обладнання і показує відношення фактичного часу використання обладнання за добу до планового добового фонду роботи обладнання. Добутком коефіцієнтів інтенсивного та екстенсивного використання виступає інтегральний коефіцієнт використання основних засобів, що характеризує загальну величину використання обладнання за добу. Ці коефіцієнти також окреслюють екстенсивне та інтенсивне використання основних засобів.

В. Андрійчук вважає, що основні засоби мають характерні особливості: термін використання (не менше одного року); зношення (втрата експлуатаційних якостей (фізичне зношення) та втрата доцільності їх використання у зв'язку з появою модернізованіших основних засобів (моральне зношення)); наявний механізм відшкодування вартості через амортизацію; забезпечують умови для господарської діяльності, виконують роль засобів праці (станки, механізми) [23].

Позитивне значення показників технологічного стану та ефективності використання основних засобів розкриває інвестиційні можливості цього підприємства та окреслює наявний інвестиційний потенціал. Інвестиційний потенціал тісно залежить від стану та розвитку внутрішнього та зовнішнього інвестиційного середовища. Головними проблемами інвестування в Україні є законодавчі бар'єри та суперечності, низька активність функціонування інвестиційних фондів, неефективне функціонування вільних економічних зон, неефективний інвестиційний менеджмент підприємств. Способом часткового подолання цих проблем є формування ефективної та гнучкої стратегії інвестиційного розвитку, що враховуватиме основні ризики реалізації інвестиційного процесу.

На нашу думку, реалізація інвестиційного процесу пов'язана із майбутніми ризиками та періодом окупності інвестиційного проекту. Інвестування – це процес цілеспрямованого вкладення капіталу з метою одержання прибутку та соціального ефекту, мінімізації ризиків та термінів окупності проекту. Цілеспрямованість вкладення полягає у формуванні ефективної стратегії інвестиційного розвитку та сукупності конструктивних цілей. Ефективність інвестування полягає у наявності сприятливого інвестиційного середовища та поступовому інвестиційному розвитку.

Т. Кублікова підкреслює, що для забезпечення передбачуваності середовища, необхідно окреслити економічну модель розвитку, при цьому повинна забезпечуватись правова захищеність, врахування об'єктивних інтересів основних сторін з приводу вироблення та прийняття державних рішень, які стосуються інвестиційного клімату [24, с. 91–94].

Інвестиційний розвиток – це поступовий розвиток підприємства із реалізації етапів стратегії розвитку, включаючи інвестиційний та інноваційний потенціали та досягнення соціально-економічного ефекту від інвестиційних проектів в умовах сприятливого інвестиційного середовища.

В. Діба вважає, що інвестор, вкладаючи кошти у капітальні інвестиції в основні засоби, повинен керуватися певними принципами, основними з яких є: принцип вигоди – необхідно визначити, наскільки об'єкт основних засобів буде корисним; принцип заміщення означає, що найбільша вартість об'єкта основних засобів не може перевищувати найменшу вартість, за якою можна придбати (створити) інший об'єкт з подібною вигодою; принцип очікування – дає можливість визначити поточну вартість майбутніх доходів та вигод, одержаних внаслідок використання об'єкта капітальних інвестицій [25, с. 29, 30].

У табл. 3 подано динаміку капітальних інвестицій за видами активів у Львівській області.

**Динаміка капітальних інвестицій за видами активів у Львівській області
за 2010–2014 рр., %**

Види активів	Роки				
	2010	2011	2012	2013	2014
Разом	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Інвестиції у матеріальні активи	98,8	98,9	99,0	98,5	98,7
Житлові будівлі	17,9	15,6	20,7	23,1	31,7
Нежитлові будівлі	21,9	18,1	19,4	18,9	17,9
Інженерні споруди	31,2	33,2	20,9	22,8	15,6
Машини, обладнання та інвентар	19,6	23,7	26,2	21,3	21,9
Транспортні засоби	5,4	6,2	9,0	7,5	7,2
Земля	1,1	0,5	0,4	0,4	0,6
Довгострокові біологічні активи рослинництва та тваринництва	0,4	0,6	0,2	1,0	1,0
Інвестиції у нематеріальні активи	1,2	1,1	1,0	1,5	1,3
Програмне забезпечення та бази даних	0,8	0,6	0,6	0,8	0,7
Права на комерційні позначення, об'єкти промислової власності, авторські та суміжні права, патенти, ліцензії, концесії тощо	0,4	0,2	0,4	0,5	0,3

Складено авторами на підставі [26].

Можна констатувати вагоме збільшення частки капітальних інвестицій у 2011 р. за інженерними спорудами та машинами і обладнанням, проте станом на 2014 р. найбільшою є частка капітальних інвестицій житлових будівель – 31,7 %.

Інвестиції в основні засоби є показником кількості інвестицій у країні чи регіоні, а також непрямим внеском у валовий внутрішній продукт (ВВП). Інвестиції в основний капітал (основні засоби), зокрема витрати на нове будівництво, розширення, реконструкцію і технічне переозброєння чинних підприємств, придбання машин, обладнання, інструменту, виступають основою інвестиційного процесу.

У табл. 4 подано інформацію щодо капітальних інвестицій за джерелами фінансування.

Таблиця 4

**Динаміка капітальних інвестицій за джерелами фінансування у Львівській області
за 2010–2014 рр., %**

Вид джерела фінансування	Роки				
	2010	2011	2012	2013	2014
Разом	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Коштів Державного бюджету	16,6	12,4	20,1	2,5	1,3
Коштів місцевих бюджетів	3,0	2,0	1,8	3,0	2,3
Власних коштів підприємств та організацій	47,6	39,9	46,7	55,7	53,0
Кредитів банків та інших позик	11,1	28,5	10,2	15,3	12,7
Коштів іноземних інвесторів	2,4	1,6	0,6	2,6	2,0
Коштів населення на будівництво власних квартир	2,5	2,6	1,0	3,5	6,3
Коштів населення на індивідуальне житлове будівництво	13,0	9,9	13,6	14,6	16,8
Інших джерел фінансування	3,8	3,1	6,0	2,8	5,6

Складено авторами на підставі [26].

Основним джерелом капітальних інвестицій традиційно є власні кошти підприємств і організацій із тенденцією до зростання з 2012 р. – 46,7 % до 53 % обсягу у 2014 р. Змінити цю тенденцію необхідно під час встановлення чітких інвестиційних цілей та їх реалізації, спрямовуючи інвестиційний розвиток підприємств, спираючись на ті види економічної діяльності, що ведуть до економічного зростання країни. Зазначимо, що обсяги реалізованої машинобудівної продукції за видами діяльності (КВЕД 2010) у 2011 р. становили 8,4 %, поступово знижуються і у 2014 р. становлять 7 % [26].

Визначальними аспектами у діяльності підприємства є наявність ефективного менеджменту та маркетингу, а, отже, ефективного супроводу інвестиційної діяльності, а також активних зовнішніх зв'язків підприємства, природних і соціальних умов, інфраструктури, кваліфікованих кадрів, належного стану та ефективного функціонування основних засобів, формування стратегії інвестиційного розвитку. Інвестування як процес ставить за мету реалізацію певних цілей, завдяки яким можна підкреслити взаємозв'язок із основними засобами підприємства. Цілі інвестування: розширення і розвиток виробництва, нове будівництво; реконструкція та модернізація основних засобів, технічне переоснащення; дотримання принципу вигоди, заміщення, очікування; підвищення якості та забезпечення конкурентоспроможності продукції в умовах інвестиційного розвитку підприємства; досягнення соціально-економічного ефекту та повної реалізації стратегії інвестиційного розвитку. Головними особливостями детермінації та використання основних засобів є: інвестиційний потенціал сфери застосування інвестицій, перспективність виду економічної діяльності, актуальність і своєчасність інвестування цієї групи основних засобів, вагомість інвестиційних цілей, здатність до ефективного реалізації стратегії інвестиційного розвитку.

Висновки. Отже, досягнення цілей інвестування на підприємстві неможливе без ефективної діяльності матеріально-речових чинників виробництва – основних засобів. Необхідність капітальних вкладень полягає у забезпеченні стабільного функціонування підприємства у майбутньому, стабілізації фінансового стану і максимізації прибутку, а, отже, процес інвестування стає особливою умовою розвитку підприємства через реалізацію стратегії інвестиційного розвитку та ефективність використання основних засобів. Інвестиції в основний капітал є мірою капітальних витрат. Це стосується будь-якої інвестиції протягом періоду вимірювання фізичних активів, таких як інвестування в інфраструктуру нерухомості, машин, обладнання, що проводяться більш ніж один рік. Основні засоби як речові чинники виробництва потребують постійного оновлення, тому процес інвестування має за мету реалізувати основні цілі та стратегію інвестиційного розвитку у перерізі інвестиційних проєктів.

Перспективи подальших досліджень. Труднощі у детермінації понять “основні засоби” та “основні фонди” потребують подальших досліджень. У перспективі досліджень понять “основні засоби” та “основні фонди” варто враховувати, що відсутність єдиного правильного трактування призводить до неточностей у класифікації. Тому потрібно приділити увагу особливостям їх детермінації та інвестування як основі виробничого процесу.

1. Сопко В. Деякі питання термінології та класифікації засобів праці / В. Сопко, В. Карев // *Бухгалтерський облік і аудит*. – 2006. – № 3. – С. 11 – 15. 2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: закон України від 16.07.1999 р. № № 996-XIV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua – Законодавство. Верховна Рада України. 3. Куттер М. И. Теория и принципы бухгалтерского учета: учеб. пособ. / М. И. Куттер. – М.: Финансы и статистика, Экспертное бюро, 2000. – 544 с. 4. Лишценко О. В. Фінансовий облік: навч. посіб. / О. В. Лишценко. – К.: Центр навч. літератури, 2008. – 556 с. 5. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л. Фінансово-економічний словник. – Львів: Видавництво Національного університету “Львівська політехніка”, 2005. – 714 с. 6. Мочерний С. В. Економічна енциклопедія / С. В. Мочерний. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2001. – 848 с. 7. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський словник / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир: ПП “Рута”, 2001. – 224 с. 8. Борисов А. Б. Большой экономический

словарь / А. Б. Борисов. – М.: Книжный мир, 1999. – 894 с. 9. Билуха Н. Т. Теория финансово-хозяйственного контроля и аудита: учеб. / Н. Т. Билуха. – К.: ПП “Влад и Влада”, 1996. – 320 с. 9. Осипов В. І. Економіка підприємства: навч. посіб. / В. І. Осипов. – Одеса: Маяк, 2005. – 724 с. 10. Скворцов І. Б. Ефективність інвестиційного процесу: методологія, методи і практика: моногр. / І. Б. Скворцов. – Львів: Видавництво Національного університету “Львівська політехніка”, 2003. – 312 с. 12. Соколов Я. В. Особенности учета основных средств в СССР / Я. В. Соколов // Соколовские чтения: “Взгляд из прошлого в будущее”: докл. Междунар. науч. конф., 10–11 февр. 2010 г. – СПб.: Нестор-история, 2011. – Т. 1. – С. 233–247. 13. Податковий кодекс України: від 02.12.2010 № 2755-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon. rada. gov. ua. – Законодавство. Верховна Рада України. 14. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 “Основні засоби”. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://195.78.68.18/minfin/document/237461/23_IAS16_IFRS_2009_GVT.pdf. 15. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 “Основні засоби”: від 27. 04. 2000 р. № 92. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon. rada. gov. ua. – Законодавство. Верховна Рада України. 16. Очеретько Л. М. Особливості обліку основних засобів / Л. М. Очеретько, Н. С. Шубіна. Особливості обліку основних засобів // Економічний простір. – 2011. – № 47. – С. 240–246. 18. Гарасим П. М. Курс фінансового обліку: навч. посіб. / П. М. Гарасим, Г. П. Журавель, П. Я. Хомин. – К.: Знання, 2007. – 566 с. 19. Europe 2020. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm – European Commission. 20. Кірейцев Г. Г. Облік основних засобів у сільськогосподарських підприємствах / Г. Г. Кірейцев, Л. О. Іваніщенко; ред. В. Д. Гревцов; рец. Ф. Ф. Бутинець, Б. І. Данилюк, В. І. Митрофанов. – К.: Урожай, 1987. – 176 с. 21. Бондар Н. М. Економіка підприємства: навч. посіб. / Н. М. Бондар. – К.: “А. С. К.”, 2004. – 400 с. 22. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства: навч. посіб. / С. Ф. Покропивний. – К.: КНЕУ, 2006. – 528 с. 23. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств: навч. посіб. / В. Г. Андрійчук. – К.: КНЕУ, 2002. – 624 с. 24. Кублікова Т. Б. Ключевые факторы привлечения прямых иностранных инвестиций в Украину / Т. Б. Кублікова // Oecopotia, Aerarium. – 2012. – № 4 – С. 91–94. 25. Діба В. М. Облік та аналіз необоротних активів: моногр. / В. М. Діба. – К.: КНЕУ, 2008. – 288 с. 26. Головне управління статистики у Львівській області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lv.ukrstat.gov.ua/ukr/about/index.php>.